

AZƏRBAYCAN

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİNİN ORQANI

№62

(1583)

CÜMƏ AXŞAMI 3 APREL 1997-ci il

Qəzetin əsası 1918-ci ildə qoyulmuşdur

İNDEKS 0001

Qiyməti 500 manat

КӘЛБӘЧӘР ФАЧИЯСИНДӘН ИБРӘТ ДӘРСИ КӨТҮРҮЛМӘЛИДІР АЗӘРБАЙҠАН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВ КӘЛБӘЧӘР ГАЧЫНЛАРЫ ИЛӘ КӨРҮШМҮШДҮР

АзәрбајҠан торпагынын дилбәр күшләриндән бири олан Кәлбәчәр рәјонунун дүшмән әлиһә кәчмәсинин дәрәд илти тамам олмушдур. Кәлбәчәр хәјанәт нәтиҠәсиндә сугут едәнә гәдәр дәрәд ил дүшмәнә мәрдиликә синә кәрмиш, торпагынын бир гарышына да гәсбкарларә вермәмишдир.

Бачарыгсызлыг, сатгынлыг, һакимијәт давасы нәтиҠәсиндә Кәлбәчәрин ермәни ишғалчыларынын әлиһә кәчмәсинин нөвбәти илдәнүмүнү биз әгләјыб-сызламаг үчүн јох, башымыза кәлмиш мүсибәтләрдән, гарышладыгымыз хәјанәтләрдән нәтиҠә чыхармаг үчүн гәјд едик. һәмнин илдәнүмүнү АзәрбајҠанын мүдрик президенти Һејдәр Әлијевин кәркин сәјәсинә дәрәд өлкәмизин әрази бүтәвлүлүгүн берпә олунчагына, јурд-јувасындан гагын дүшүмүн һәмвәтәнләримизин өз доғма јерләринә гајдачагларына дәрин инам һисси илә гәјд едик.

Фачинин илдәнүмү илә әләгәдәр апрелин 2-дә Бакынын Нәриманов рәјонунда Кәлбәчәр гагынларынын мүһәтти мәскунлашдыгы јатагһанада кәрүш кечирилмишдир.

АзәрбајҠан президенти Һејдәр Әлијев кәрүшдә иштирак едик.

Өвәлчә, Гағгаз Мүсәлманларә Идарәсинин сәдри шәјхүлислам һачы Аллаһшүкүр Пашазадә торпагларымызын ермәни ишғалчыларындан мүдафиәси заманы шәһид оланларын руһуна дуа охду.

Республика Милли МәҠлисинин үзү, М.Ә.Рәсулзадә адына-Бакы Дәвләт Университетинин профессору Шаһлар Әскәров кәрүшү ачагәр деди:

«Мөһтәрәм вә әвиз президентимиз! һөрмәтли оғналар, әвиз кәлбәчәрлир! Бу күн Кәлбәчәрин ишғалынын дәрүндүк илдәнүмүдур. 1988-чи илдан бари кәлбәчәрлир чох шәһидләр вермишләр. Бу күн бурада гагынлыг шәрәитиндә јашајын кәлбәчәрлирә шәһид кәлбәчәрлир үчүн еһсан верилир. Еһсаны президентимиз верир, мәрәсимдә президентимиз өзү иштирак едик. Фүрсәтдән истифадә едәрәк, мөһтәрәм президентимиз бә алиһәдә дигәтинә кәрә дәрин миннәтдарлыгымызы, разылыгымызы, һөрмәтимизи билдирир, она чансағлыгы, үзүн өмүр арзулаырыг. Аталар дүз дејибләр: Дәрәд бөлүндүкә азалар. Мөһтәрәм президентимиз, Сизин бураја кәлҠимизин кәлбәчәрлирлерин дәрдини гатәзалдыр.

Бу мәрәсимин чох бөјүк тәрбијәви әһәмијәти вар. Буну бир ил өнчә президентимиз өз белә гүмәтләндирмишдир: Кәлбәчәр фачисини һеч заман унутмағ олмаз. Фачиә бизә нә гәдәр гәм-гүснә, кәдәр кәтјисә дәрә, ону даһи јашатмағ лазымдыр ки, бир даһа фачиә олмасын. Јашатмағ лазымдыр ки, һәрә өзү үчүн ибрәт дәрси кәтјүрсүн. Јашатмағ лазымдыр ки, дүня халлары билсин – АзәрбајҠанын башына нә киими бөләләр кәтирилиб.

Натиг даһа сонра хәтирләтиди ки, 1993-чү илин ијунунда мөһтәрәм Һејдәр Әлијев чәнәблары халгын чагырышы илә Бақјаја гајдачаркән һәмнин чагырышлар еһтерисиндә кәлбәчәрлирлерин дәрәд сәсләри аз дејилди. Һејдәр Әлијев чәнәблары һакимијәт јүкүнү өз үзәринә кәтјүрдү. Әв-

вәлки президентләр иштиратләриндән галмаздылар. «Бөј јатыр, бөј иштират едик» сөзләрини чох ешитмишдик. Бунун мүғабилиндә халг од-алов ичарисиндә јашајыр, ишләјыр, әли силәһсыз һалда дүшмәнлә верушурду. Инди иса, мөһтәрәм Һејдәр Әлијев чәнәбларынын президентлиги дөврүндә халг кәчөләр раһат јатыр, чүнки президентимиз кәчөләр дәрә ишләјыр. Ш.Әскәров АзәрбајҠан президенти Һејдәр Әлијев чәнәбларынын Кәлбәчәр гагынлары илә әвәллик кәрүшүн дән өтән бир ил әрзиндә республикамызын итгисидә, ичтимаи-сијаси һәјәтиндә баш вермиш мүсбәт дәјишikliкләрдән, дәвләтимизин рәһбәринин дүня миғјасында нүфузунун күндән-күнә артмасындан, онун торпагларымызын сүлһ јолу илә азад едилмәси сәһәсиндәки фәалијәтиндән сәз ачды.

Натиг чыхышынын сонунда деди: Мөһтәрәм президентимиз, Кәлбәчәрлирләрә кәрүшә кәлдијинизә кәрә, шәһидләримизин руһуну јад етдијинизә кәрә, һәм о заманлар - Кәлбәчәр бизим оlanda, һәм дәр инди - гагынлыг дөврүндә кәлбәчәрлирә кәстәрдијиниз гағјыја, диггәтә кәрә бүтүн кәлбәчәрлир адындан тәшәккүрүмүзү, миннәтдарлыгымызы билдирирәм. Вердијиниз еһсан гәбул олунсун! Аллаһ шәһидләримизә рәһмәт елсин, Аллаһ Сизә кәмәк олсун!

Сонра шәһид бачысы Хураман Кәримова чыхыш етди. О деди:

«Мөһтәрәм президент! Бүтүн шәһид аналары, бачылары адындан Сизә салламләр, вәхт ајырыб дәрдимизә шәрик олмаға, бизимлә кәрүшмәгә кәлдијинизә кәрә Сизә миннәтдарлыгымызы билдирирәм. Бу күн Кәлбәчәрин ишғалындан дәрәд ил кечир. Фусукар кәзәллиләр дијары олан Кәлбәчәри, икид оғулларымызы, ағсаггал бабаларымызы, ағбирәк нәнәләримизи, ата-аналарымызы, гыз-кәлјинләримизи ишғалчылар. Кәлбәчәр хәјанәтин, вәзифә давасы едәнләрин чәкишмәсинин гурбаны олду. Анчаг Кәлбәчәр дејүшсүз, гурбансыз тәслим олмады. Ордү чыхарылса да, кәлбәчәрлир ахырадәк дејүшдүләр, шәһид, әһил олдулар, әсир дүшдүләр. Хочалы фачисә Кәлбәчәр дәнә-дәнә тәкәр олду.

Х. Кәримова АзәрбајҠан президентинә мүраҠәтлә деди: Бу күн мән Кәлбәчәрин икид олгун, «Кәлбәчәр јохса,

мән дәр јохам» дејән бир шәһидин вә икинчи груп мүһарибә әлиһинин бачысы киими данышырам. Гардашым һәлак оlandан сонра әјнимә һәрби палтар кәјәрәк ону әвәз едик.рәм. Фәхр едикрәм ки, гардашым Вәтән, торпаг үғрунда өзүнү гурбан вермишдир. Гардашым сағлыгын да вә һәлак оlandан сонра «АзәрбајҠанын Милли Гәһрәманы» адына тәғдим едилмишди. 1994-чү ил сәнтәбрын 16-да о, «АзәрбајҠан Бајрагы» ордени илә тәлтиф олунмушдур. Буна кәрә Сизә миннәтдарлыгымы билдирирәм. Әјнимән ки, онун сәнәдләри Сизин кәмәјинизлә арашдырылачар вә о, лајиг олдуғу гүмәтин алачардыр. Сөз верирәм ки, АзәрбајҠанын ишғал олунмуш торпаглары, о чүмләдән Кәлбәчәр азад едилдикдән сонра һәрби палтарымыз дејишиб кәзәл гадын либасы кәјинәрәк Сизә Кәлбәчәр торпагында гаршылајачағам.

Кәлбәчәр ағбирәкләри адындан чыхыш едән Күнәш Тағјәјевә президентә миннәтдарлыгыны иштиракыңыз бизә тәғминат верир ки, Кәлбәчәр торпагына гајдачарыг. Ејни заманда силәһ кәтјүрүб гоча вәхтимизда белә «Ҡана ган, өлүмә өлүм» тәләб едәрәк дејүшә кәтмәгә һазырдыр. Кәлбәчәрин өн гәти, чинајәтәр дүшмәни олан Сүрәт һусејновун тутулуб кәтирилмәси биз аналарын јараларына кәли су сәлди. Аруз едикрәм, ејни заманда тәләб едикрәм ки, Вағиф һусејнов, Ајаз Мүтәllibов вә тәкчә Кәлбәчәрин јох, АзәрбајҠанын диҠәр торпагларынын да сатылмасында, халгымызын диҠәркән дүшмәсиндә иштирак едәнләрин һәмисы Сүрәт һусејнов киими тутулуб биз аналарын гаршысына кәтирилсин.

Натиг даһа сонра гәјд етди ки, торпагларымызын ишғалында јалныз өзүмүз мүғәсир сәја билмәрик. Дағлыг Гарабағ ермәниләринин күчү чәтмазды ки, бир милјонлуг чәмааты гәвсун, чыхартар, бу, јалныз Ермәнистанын вә рус ордусунун тәрәтјиди чинајәтдир. Русиядан Ермәнистана инди дәр һансы јолларласи силәһ кәндәрилмәс кәз габагындадыр. Биз аналар тәләб едикрәм ки, һәмнин силәһлар кәри гајтарылсын вә бу чинајәти

тәрәдән шәхсләр чәваб версинләр.

Сонра Кәлбәчәр мәкәтәбиләри Улвијә Мүрсәлова вә Аруз Абдуллајев һәмјерлиләр Мәһдихан Кәлбәчәрлинин доғма јурдун ишғалы илә әләгәдәр јаздыгы «2 апрел» шәһини охдулар. Мәкәтәбиләр дәвләтимизин башчысына мүраҠәтлә дедиләр:

«Еј халгымызын гәһрәмән оғлу, һөрмәтли президентимиз Һејдәр Әлијев! Бүтүн Кәлбәчәр ушағлары адындан Сизә үрәкдән тәшәккүр едикрәм. Бүтүн ушағларын арзусу бұдур - Аллаһ Сизә елә имкан версин ки, бизи дағылмыш јурд-јувамыза гајтарасыңыз. Гој Таһры Сизә јар олсун!

Кәлбәчәр ағсагаллары адындан Әли Сәфәрова сөз верилди. О, Кәлбәчәрин ишғалы илә бағлы фикирләрини ачығлар јараг деди ки, кәчмиш Али Советин сәдри Иса Гәмбәрәвә рајона кәләнә севиндик ки, бизә кәмәк верәчәк, Кәлбәчәри мүдафиә едәчәјик. Бәјин тојунда једи-иңди. Хәлиш етдик ки, бизи гәбул етсин, анчаг гәбул етмәди, тәҠили иши олдуғуну билдириб кәри гајытды. Гәниздә командир оlanda (дејиләнә кәрә Рәһим Газијевин гәһүмүдур, дағиг билмирәм) онун сатгынлыгыны үзүнә дејирдим. Сүрәт һусејновун атасы һәмишә Кәлбәчәрә фермалара кәлирди. Сүрәт һусејнов куја бизә кәмәгә кәлмишди. Кәлбәчәри аташә тутан онун гәһүшун олду. 1993-чү илин бұкүнкү күнү мән Кәлбәчәрден чыхдым.

АЗӘРБАЙҠАН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН ЧЫХЫШЫ

«Әвиз кәлбәчәрлир! Әвиз бачылар вә гардашлар, һәмвәтәнләр! Бу күн биз бураја АзәрбајҠанын Кәлбәчәр рајонунун Ермәнистанын силәһли гүвәлләри тәрәфиндән ишғал олунмасындан дәрәд ил кәчмәси мүнасибәтилә толлашмышыг. Бир ил бундан өнчә биз белә бир кәрүш кәчирмишдик. О вәхт биз Ермәнистанын АзәрбајҠана һәрби тәҠавәзү башлајандан сонра Кәлбәчәрин һәјәтиндә баш вермиш һадисәләр, кәдән просәсләр вә нәһәјәт, Кәлбәчәрин Ермәнистан силәһли гүвәлләри тәрәфиндән ишғал олунмасы һаггында сәһбәт апардыг. Кәлбәчәрлирә о дөвр һаггында, Кәлбәчәрин ишғал олунмасы әрәфәси бәрәдә, һәмнин күнләр һаггында өз фикирләрини, бу бәрәдә деғиг мәлуматлар

Кечәни Муровадаг дағдым. Ики әскәр машынылар јолдан чыхарды ки, јаралы кәтиририк. Дедим ки, кәридә әскәр, атышма јохдур, јаралы һарадандыр? Машынынын ишығыны јандыранда кәрдум ки, «Камаз»ы халча-кәбә илә долдуруб, ики әскәр дәрәд үстүндә узаныб. Бу, Сүрәтин машыны иди.

Вәтеран даһа сонра деди: Гардашым оғлу Милли Гәһрәмандыр. Гусарда полис мүстәнтиги ишләјирди, әризә вериб Шушанын мүдафиәсинә кәтмишди. Кәдиб онула кәрүшәндә деди ки, әми, Рәһим Газијевдән ағлым бир шәј кәсмир - јаландан дејир ки, әскәр Шушаны алсалар, күлләни башыма верачағам. Рәһим гардашым оғлуну өлдүртдү, анчаг јанындакы әскәрләр сағ галды. Пәнаһ һусејнов мартын 31-дә Кәлбәчәрә кәлди, орада-бурада кәрүшүб арадан чыхды.

Мөһтәрәм президент, биз кәлбәчәрлир Сизин даһили вә харичи сијасәтиниз бәјинирик. Кәлбәчәри бизә јалныз Сиз гајтара биләрсиниз. Сиздән хәлиш вә тәләб едикрәм: адаларыны чәкдијим адамлар халгымызын мүнакимәсинә верилисин. Аруз едикрәм Кәлбәчәр Сизин сәјәниздә азад олунсун, орада Сизилә кәрүшәк.

Сонра АзәрбајҠан президенти Һејдәр Әлијев Кәлбәчәр гагынлары гаршысында чыхыш етди.

ләрә чәтдырдылар. Демәк олар ки, бир ил бундан өнчә, һәмнин күн, Ермәнистан силәһли гүвәлләри тәрәфиндән Кәлбәчәрин ишғал олунмасы мәсәләсинә әвәллик илләрә нисбәтән даһа чох ајдыныг кәтирдиләр, АзәрбајҠан вә дүня ичтимаијәтинә даһа чох, даһа әтрафлы мәлумат верилди.

Бу күн биз јәнидән толлашмышыг. Она кәрә толлашмышыг ки, Кәлбәчәрин мүдафиәси заманы Вәтәнимиз, торпагымыз үғрунда шәһид оланларын хәтирәсини јад едак. Ермәнистанын АзәрбајҠана тәҠавәзүнүн башландыгын күндән индијадәк АзәрбајҠан торпагларын мүдафиәси үғрунда шәһид оланларын хәтирәсини јад едак. АзәрбајҠанын мүстәғлилији үғрунда, о чүмләдән

1990-чы илин Ҡанлы Јанвар фачиәси күнләриндә шәһид олмуш содашларымызын хәтирәсини јад едак. Ејни заманда, һүзәрлә вә мәтәмлә бағлы бу кәрүшүмүз һәм дәр кәлбәчәрлиләрин, бүтүн АзәрбајҠан халгынын өлкәмиз, республикамызы бу ағыр вәзијәтдән чыхармағ үчүн һәмрәјлик вә бирлик кәрүшүдур. Чүнки биз кәчмиш һадисәләри, фачиләри хәтирләјарар, онларә доғру-дүзјүн, адаләтли, объектив гүмәт верәрәк, ејни заманда ирәлијә бахмалыјыг, бу вәзијәтдән чыхмағ үчүн тәдбирләр кәрмәлијик, бунун үчүн даһа сых бирләшмәлијик, һәмрәј олмалыјыг, әл-әлә вермәлијик, кәчмишдә бурахылан сәһләрә, хәјанәтләрә бундан сонра даһа јол вермәмәлијик.

Һаымыз үчүн ағыр олан бу күндә сиз кәлбәчәрлиләрин арасында олмағымдан, сизилә кәрүшүмдән чох мәмнүнам. Сизә өз һөрмәт вә еһтирәмымы билдирирәм. Кәлбәчәр торпагларыны гәһүрјаркән, мүдафиә едәркән чәналарыны гурбан вермиш, әһид олмуш оғулларымызын, гызларымызын хәтирәси гаршысында баш әјирәм. Аллаһ бүтүн шәһидләрә рәһмәт елсин! Аллаһ шәһидләрин иләлләринә вә халгымызә сәбр версин. Мән әминәм ки, халгымыз, о чүмләдән кәлбәчәрлир кәчмиши тәһлил едәркән өтән күнләр дәрин мүзәкирә едәрәк даһа сых бирләшчәк, АзәрбајҠан торпагларынын Ермәнистанын ишғалындан азад олмасы үчүн өз сәјәләрини кәстәрәчәкләр.

Бөјүк әразија малик олан Кәлбәчәр АзәрбајҠанын кәзәл вә гүмәтли күшләриндән биридик. Республикамызын үңгар рајонун олмағла бәрәбәр Кәлбәчәр өлкәмиз үчүн һәм дәр стратеги әһәмијәти олан бир рајондур. Аллаһ Кәлбәчәрә һәр чүр нәмәтләр, кәзәл тәбиәт, зәңкин сәрвәтләр верибдик. Кәлбәчәр мәғрур дағлары, кәзәл мөшәлләри, отлағлары, чәмәнләри, обалары, булағлары олан, Вәтәнимизин тәбиәт кәзәллилини вә зәңкинлигини өзүндә екс етдирән бир парчасыдыр. Кәлбәчәрин мән јералты сәрвәтләр, һәм дәр јерустү сәрвәтләри АзәрбајҠанын милли сәрвәтләринин бир һиссәсиндик.

Кәлбәчәрдә јашајан инсанлар да о кәзәл тәбиәтин, мәғрур гајаларын, дағларын тәҠири алтында даһи чәсүр олублар, гәһрәмән вә рәшадәтли олублар. Ејни заманда зәкалы олублар, еләмә, билијә, мәдәнијәт нәмишчә чох бәјүк марағ кәстәрибләр. Она кәрә дәр АзәрбајҠанын үңгар вә дағлы рајонун олан Кәлбәчәрдә ејни заманда нәмишчә јүксәк мәдәнијәт вә јүксәк мәнәвијәт олмушдур. Тәбидијин ки, Кәлбәчәр рајонундан чыхыш адамлар, кәлбәчәрлир АзәрбајҠанын һәр јериндә, хусусән Бақйда өлкәмизин ичтимаи-сијаси, мәдәни, әлими һәјәтиндә әзләринә мөхсүс кәркәмли јер тутушлар вә өлкәмизин инкишафында өз хидмәтләрини кәстәришләр. Бүтүн бунлар кәрә Кәлбәчәрин дәрәд ил бундан әвәл ишғал едилмәси, дүшмән тағдары алтында галмасы бизим һәр биримизи ағрыдыр. Бу, һәр биримиз үчүн, АзәрбајҠан халгы үчүн үрәк ағрысыдыр, бөјүк дәрәдир.

Шүбһәсиз ки, һәр бир кәлбәчәрли өз әви, очагы, әли-обасы, вәқдәлләринин гәбирләри, доғма торпагы һаггында дүшүнүр. Халгымыз, дәвләтимиз, о чүмләдән мән дәр һәм бу бәрәдә, һәм дәр Вәтәнимизин, өлкәмизин парчаланмасы дәрди бәрәдә дүшүнүрәм.

(Арды 2-чи сәһ.)

КӘЛБӘЧӘР ФАЧИӘСИНДӘ ИБРӘТ ДӘРСИ КӨТҮРҮМӘЛИДИР

(Әвәәли 1-чи сәһ.)

Бунларын һамасын бир тәрәфдән бизим дәрдимиз, фәһимиз кәстәрмәк, иккинч тәрәфдән өлкәмизин әрази бүтөвлүшү бәр-на етмәк, ишғал олунмуш тәрәплагарымыз азад етмәк, о чүмләрдән Кәлбәчәр районуну Ермәнистан ситлаһлы гүвәләрләрнин ишғалын-дан азад етмәк фикрини даһа да күчүрүлдүр.

Кечән көрүшүмүздә да чоң кеңиш сөһбәт олду. Сон күнләр Азәрбајҹан телевизијасында о дөврә аид сонәдл вәришләр нумажш өтдириләр, мөтбәтдә язсылар дәрч олунур. Кәлбәчәрн башына бу фачинәни көлмәс-нин сәбәбләри ашаршылардыр. Дејә билә-рәм ки, кечән көрүшүмүздән иңдәјә гәдәр, јәни бир ил мүдәттіндә бу бәрәдә чоң ишләр көрүлүдүр. Бу, ләзизмдир.

Әвәәли илләрдә бә'зи дәвләт оргәнләри вә әјрә-әјрә дәрләрләр тәрәфиндән Кәлбәчә-рин ишғал олунмасы илә олағадәр күнәһәр адәмләрин вә ја бурхылан сәһләрин кизлә-дәрмәсн үчүн чәдләр кәстәрдиләрнә корә мәсәләләр тәм ачылмашында. Дикәр тәрәф-дән инсанлар јалныз өз дәрләрдән дүшүн-дүрдүлүндән бу мәсәләләрә о гәдәр дө фикр вәрилмидир. Анчаг бу, ләзизмдир. Кәдҹи-миз илләрдә бәш вәронлар тарихдә ачыг-аң-дә өз әксини тәһмәлдир. Биринчиси, она көрә ки, бу фачинәни күнәһәрләри, сәбәб-карлары ашкар олунмалыдыр, она көрә ки, бундан сонра нәһини Кәлбәчәрдә, Азәрбајҹа-нын һеч бир јериндә чоң олағадәр бир да-һа олмасы, сәһләр бурхылмасын, биз бундан сонра тәрәплагарымыз горуаг үчүн даһа дө е'тибарли тәдбирләр көрәк. Ејни замәндә ашкар олмалыдыр она көрә ки, халгы-мыз кизин киш олдуғуну билсин—ким һәгигә-тәдән Вәтәндә садағәтлә хидмәт едидир, ким исә һәмин о дөврәдә, Азәрбајҹанын һәјәтиндә он мүрәккәб просәсләрн кәтдји бир вәхт-дә, Ермәнистанын Азәрбајҹанә күчләр һөр-мәтәвүз етдји бир дөврәдә үмүмһили, үмүм-халг мәнафәләрини тәпдәләјәрг өз шәхси мәсәдләри, шәхси мәнафәләри үчүн чәли-шә вә бунларын һамасы бөјүк фачинәләр кәтириб чыкармышдыр. Она көрә дән мән бу сон бир ил ичәрсиндә бу бәрәдә апарылан ишләр, ашаршылар, тәһлиләр, тәд-ғирләри бәјнәирәм вә бизим мөтбәуәти, хуҹусон Азәрбајҹан телевизијасынын сон күнләрдә һәзирләјиб кәниш тәмәшчәсә күт-ләсинә чәтдәргәләри вәришләрләри бәјнәирәм. Чүнки бунлар һәгигәтдир. Телевизија олан шәјәрләр кәстәрн. һәр кәс өзү бундан нәти-чә чыкара биләр.

Бунлар мән бәјнәирәм. Күмән едирәм, бу ишләр давам едәчәкдир.

Халгымызын милли мәнафәјини ким-лјиндән асылы олмаларг әјрә-әјрә адәмләрин шәхси мәнафәләринә гурбан вәрмәк олмәз. Милли мәнафәләриниз, халгын әғибәти бизим үчүн һәр шәјдән әзиздир, һәр шәјдән үстүн-дир. Ким күнәһәрләрсә, о биллимли, чәзәл-маллы, онун һаггында олчу көтүрүлмәл-дир. Әкәр иңдәјә гәдәр бә'зи һәгиги күнәһ-карлар чәзәсиз гәлибләрсә, күмән едирәм ки, Сиз дә, һүгү-һүһәдизә оргәнларымыз да бу ишләрн давам етдирмәлидир вә Кәлбәчәр фачинәсинин күнәһәрларарынын һамасы өз чә-зәсәсны алмалыдыр. Чәзәнын бөјүк тәрбијәви әһәмијәти вәр. Әкәр бир инсан өз чинајәти-нә, хәјәтиңә көрә чәзәләнсә, бу, ми-нәләрә, он минләрә инсанларын бәлә чә-јәтләрдән хиләс олмасына көмәк едир, бәлә чинајәтләрә гөшүлмәсәсны тә'мин едир. Она көрә дән чәзә тәдбирләрини тәкчә әјрә-әјрә адәмләри чәзәләндәрмәг киш гәбүл етмәк ләзизм дәјил, јәни мәһијәти бундан ибарәт дәјил.

Гәд етдји ки, Кәлбәчәр Азәрбајҹан әрәзинин бөјүк бир һиссәсини тәшкил едир. 60 мин кәлбәчәрли өз јер-јурларын-дан мәһрум олубдур. Әкәр бир адәмн һүгү-гү тәпдәләнсә, бир адәмн һәјәти позу-лурсә, бир нәфәрә гаршы әдәләтсизлик ед-илрсә, бунун өзү күнәһәр, әдәләтсизлик-дир. Анчаг 60 мин адәм - гәчә, чәвәк, көрпә, гадын, киши өз јериндән-јурдундан дидәркин дүшүбдүр, гурбанлар вәрилибдир, чән току-лүбдүр, инсанлар вәригән-јөхүдән мәһрум олубдур. Бу, тәби ки, бөјүк һәдәсидир.

Мән бу күн ејни замәндә кәлбәчәрли-ләрдә өз халгына, тәрәпнама нә гәдәр мәнәбәт һисси олдуғуну сүбүт едәм, нумажш етидирән фактлары јада салмаг етистәрәм. Бу күн бу-рада јәнә дедиләр ки, кәлиһәр өзләрини га-јадан етдирләр. Бу, Азәрбајҹан гадәнини нә гәдәр јүксәк мә'нәвијәтә, һәмәсә, јәргәтә ма-лик олдуғуну сүбүт едән фактдыр. Мән кечән дөфә демидим, бу күн дә дејирәм - Кәлбә-чәрн Ермәнистан ишғалындан азад олачык, бәш кәләчәк, биз сизинлә Кәлбәчәрә гәјдә-чагь, орада кәлбәчәрлиларын гәһрәмәли-гыны әбәдләшдирән әбидләр јардылачык. Ләкин ән биринчи әбидә өзүң гәјадан аған һәмин кәлиһәрн әбидәси олмалыдыр. Бу әбидә гәјоулмалыдыр.

Сизин һәр бириниз вәрыңыздан-јөхүң-дән мәһрум олмусунуз. Амма Азәрбајҹан дәвләти, Азәрбајҹан Республикасы һәм дән өз сәвәләтләриндән мәһрум олубдур. Кәлбәчәр-дә эәкин гызыл јаталары вәр. Тәәссүб ки, кәчмиз илләрдә, јәни 50-чи илләрдә бу гы-зыл јаталарыннын ахтарылышы, гызылын чыгарылмасы илә мәшғул олмашыдылар. Бу дә һәмин дөврәдә Азәрбајҹан рәһбәрләрини фәрәстәсизлигини, әгиләсәзлыгынын, о вәхтләр Азәрбајҹанда иш башында олан ер-мәниларын хәјәнәтинин нәтичәси иди. Кәл-бәчәр районундагы гызыл јаталары күйә

перспективәли дәјилдә вә онларын истисмары итисади чәһәтдән сәмәрәли һесаб едил-мәкдир. Анчаг сиз кәлбәчәрлилар јашыз би-лирсиниз ки, Ермәнистанын Чермүк району илә бизим Кәлбәчәр району арасындагы да-гыч о тәрәфиндә ермәниләр һәлә 50-чи ил-ләрдән Зод јатәгыны истисмар едир, орадан гызыл чыхарырлар.

Сонра онлар түнел ачарг Азәрбајҹанә аид јатәгән, бизим әрәзиндән гызыл чыхар-маға башламашыдылар. Бу, тәхминән 70-чи илләрин сонунда иди. һәгигәт һәминә дәмә-лијәм ки, бу бәрәдә илк дөфә о вәхт Кәлбә-чәрн Район Партија Комитәсинин биринчи чәрдә Район Партија Комитәсинин бәшнә бә-јүк һәјәчәнә мә'һүм вәрдн. Мән бөјүк бир күч һәјәчәнә мә'һүм вәрдн. Мән бөјүк бир комитәсизја тәшкил едир ораја көндәрдим, Москваға мүрачәт етдим. Бу сәһәјә бахан назир Ломәкун Азәрбајҹанә дә вәт етдим, чиддн дәншыгылар апардым. Ермәнистанын Зод гызыл мә'дәнини Азәрбајҹанда көрдүју ишәларын гаршысыны алдым. Билдирдим ки, бу ишләрлә биз өзүмүз мәшғул олачыгын. О вәхт мутәхәссисләримиз чәғрыдым. Онлар-дан сорудум ки, нә үчүн дагыч о тәрәфиндә Ермәнистан 20 илдир гызыл чыхармагла мәшғүлдүр, амма сиз дагыч бу тәрәфиндәки јатәгы бағлымысыз ки, бу јатәгын истисма-ринин кәләчәги вә бөјүк әһәмијәти јөхүдүр? Бах, һәјәтимыздә бәлә күнәһәр вә сәһләр дә олмушдур.

О вәхт мән бунун гаршысыны алдым, Кәлбәчәрдә, Азәрбајҹанда гызыл мә'дәнләр-нин јарнамасы һаггында ләзизми тәдбир-ләр көрдүм. Ләкин сонра мән Москваға кет-дим. Даһа сонра башмаа кәлбәчәри дән сиз билirsiniz. Бу мәсәлә сонра өз һәлли-ни тапа билмәди. Ермәнистан о вәхтләр гы-зылы бизим әрәзиндән кизли оларг чыка-рыдырса, инди Кәлбәчәр онларын өһнәд-дир. Бизә мә'һүмдүр ки, АБШ вә Канада шәкрәтләри илә әләгә јарәдидиләр, орадан гызыл чыхармагла мәшғүлдүрләр вә чогу-гызыл чыхарыблар.

Көрүсүңиз, бурада артыг сөһбәт Азәр-бајҹанын сизләр сәвәтләринин итирилмә-синдән кедир. Так бүтүрүм? Бурада "Исти-сү" комплексини јада салдылар. Нә гәдәр бөјүк әһәмијәтә малик олан минерал сү мәнбәјидир. Сиз буну јашыз билirsiniz ки, орада Истисү јекәнә минерал сү мәнбәјидә јейил. Ин-санларын сағламлыгы үчүн орада нә гәдәр әһәмијәтли минерал сү мәнбәләри вәр. Он-лар әлимиздән кедидир. Нә гәдәр кәзәл мөшәләр, отлаглар вәрды. Азәрбајҹанын әрән районларынын гәјүн сүрулары јә вәхтә Кәлбәчәрн отлагларына апарылдыр.

Јәни итисади нәгјетнә-нәзәрдән Азәр-бајҹан нә гәдәр бөјүк ишти илә үзләшбидир. Бурада һәр бир инсанын, јәни кәлбәчәрли-нин итисси вәр. Ејни замәндә халгымызын, өлкәмизин бөјүк сәвәтләри әлимиздән чы-хыбдыр. Она көрә дән бу, тәкчә кәлбәчәрли-ләрн фачисәи дәјил, үмүмһили фачидир. Мағсәдими вә вәзифәми Азәрбајҹанын әрәзи бүтөвлүлүнү тә'мин етмәк, ишғал олун-муш тәрәплагарымызын һамасынын ермәни ситлаһлы гүвәләриндән тәһзиләмәк вә хуҹус-нә дән Кәлбәчәр районуну ишғалдан азад ет-мәк, кәлбәчәрлилар өз јерләринә, јурдла-рына гәјтармалыдыр. Әминәм ки, бунә наил олачыгын. Догрудур, гәдә кечир. Мән дә, сиз дә бунун тез олмасыны етистәрим. Анчаг би-лирсиниз ки, тәрәплагарымыз асанлыгға вә-рилибсә, ону керн алмәг нә гәдәр чәтиндир.

Сиз Кәлбәчәрн ишғал олунмасынын һансы шәрәитдә баш вәрмәси бәрәдә кечән дөфә дәншымышдыңыз, бу дөфә дә дедимиз. һәгигәтән, телевизијадә дәјилдими ки, кәл-бәчәрлилар ситлаһы, танкы, топу олмәндә бәлә әләрриндәки ситлаһа, чомагға, башға нә иләсә 20-30 нәфәрлә ермәниларын гар-шысыны алмышлар. Бу, 1918-чи илдә олмуш-дур. Шүбһәсиз ки, кечән дөфә дедимиз ки, телевизијадә кәстәрилдји киши, бу күн бурада билдирдјиниз ки, Кәлбәчәр бөјүк хәјәнат нәтичәсиндә вәрилибдир. Бизим башға районларын, әрәзиларын әлдән кетмә-си дән хәјәнат нәтичәсиндә олубдур. Амма Кәлбәчәрн әлдән кетмәси хуҹуси хәјәнәтин нәтичәсидир.

Бурада дәншымыңыз ки, парламентин сәдри о агыр күнләрдә Кәлбәчәрә тоја кәл-миши. О заман тој вәхти идики? Ар олсун бәлә адәмләр! Әкәр сон Кәлбәчәрә кәли-мәсә, республиканын рәһбәрсәнсә, сон ке-диб халгға көрүшмәлисән, онун дәрдини билмәлисән, Кәлбәчәри горуаг үчүн ләзизми тәдбир көрмәлисән. Амма һәкүмәтә рәһбәр-лик едән бир шәхсин бурадан, нечә дәрләр, бәсә-бәсә Кәлбәчәрә тоја кетмәсиндән, ора-дә иштирак етмәсиндән, сәрхәшүл етмәсин-дән бөјүк хәјәнат ола билмәз. Билirsiniz, бәлә бир инсанын халг арасына чымагға һа-гы јөхүдүр - тәкчә бу һәрәкәтинә көрә. Бурада јалан бир шәј јөхүдүр. Гызын мүһабилә кедән вәхти киш тој едә биләрди? Тој вәхти идики? Гән тәкүлүрдүр, инсанлар шәһид олурду, гур-бан кедирди. Көрүн нә гәдәр мә'нәвијәтсәз, нә гәдәр дүшүн, нә гәдәр алач инсанлар-дыр ки, Бақьдән дәвләт рәһбәри Кәлбәчәрә кедир ки, орада ичрә һәкүмәтиңиз башчысы-нын тојундә иштирак етсин. Сиз һәлә дөмә-лүсүңүз, кәлбәчәрлилар. Сиз кәрәк чомагы-нызы көтүрүб, кедиб онун башыны әзәјдиниз орада, Кәлбәчәрдән гөвәјдиниз, дәјидјиниз чык бурадан. Сизин дә күнәһыныз вәр. Кәл-бәчәрлилар һәмшәкә дүшүгән олуб, чәсүр олублар. Она халг гаршысында кәрәк суал вәријдиниз: сиз бура нәјә кәлимысән? Кәл би-зә чәвәб вәр.

Анчаг бунлар олуб-кәчиб. Мән бунлардан һәјәчәнәсиз, һиддәтсиз дәншыша билирәм, өз мүнәсәбәтимин анчаг бу гур билдирә билә-рәм. Бу инсанлар дәвләтдән, һәкүмәтдән, халгдан өз мәсәдләри үчүн истифадә етмәк үчүн һәкүмәтиңиз кәлимишдиләр. Она көрә дән онларны тој, араг ичмәк вә башға-башға чир-кин әмәлләр мәрәғәләндрәдырды. Амма Кәл-бәчәрн әғибәти мәрәғәләндрәдырды. Кәл-бәчәрн ишғалы илә һәмин тој арасында нә-чә күн фәрг вәрды? Тәғрибән бир ај, 40 күн. Февралын 7-дә тој олубдур, әпрелн 2-дә исә Кәлбәчәр ишғал едилбидир.

Јәнә дә дејирәм, шүбһәсиз ки, кәлбәчәр-лилар әкәр 1918-1919-чу илләрдә өзләри ер-мәниларын бағгына чыхыдылар, гәһрәмән-лилар кәстәрдиләрсә, дәмәли, 1993-чу ил-дә дән буну едә билдирдиләр. Дагыг Гарабаг Ермәнистан тәрәфиндән тәмамилә ишғал олундугу һалда, Кәлбәчәр Азәрбајҹанын әрә-зиндән тәғрид едлимиз вәзигәтдә јашаја билдирисә, дәмәли, ишғал олунмаја биләр-ди. Бу, кәлбәчәрлиларын дәнәтәтидир ки, он-лар вәхтилә өз тәрәплагарыны горуја билб-ләр. Онлар Кәлбәчәри тәрк етмидиләр, ора-дан кетмидиләр.

Шүбһәсиз ки, Кәлбәчәрн ишғалы хәјә-нәтин, чинајәтин нәтичәсидир. Анчаг јәнә дә дејирәм, олан олуб, кечән кәчиб. Бизим вә-зифәми ишғал олунмуш тәрәплагары азад етмәкдән ибарәтдир. Бир дә гәдә етмәк вәс-тәјрәм ки, тәрәпгә тәслим етмәк, тәһил вәр-мәк асандыр, амма керн алмәг чоң чәтиндир. Анчаг нә гәдәр чәтин олса дә биз бу ишлә кә-чә-күңүз мәшғул олургу. Индијә киш апар-дыгымыз вә көрдүмүзү ишләр, тәдбирләр сиз бағлындырды. Мәним иш күнүмүн әкәр һиссәси мәһз Азәрбајҹанын бу вәзигәтдән чымагына вә биринчи нөвбәдә өлкәмизин әрәзи бүтөвлүлүнүн бәрпә едилмәсинә, ишғал олунмуш тәрәплагарын азад едилмәсинә һәср олунубдур. Индијә гәдәр һансы ишләрн кө-рүлүдү сизә мә'һүмдүр. Бунларын ән јүксәк нәтичәси одур ки, кечән ил Лиссабон самми-тидә, АТӨТ-ин Зирвә көрүшүндә биз Ермә-нистан-Азәрбајҹан мүнәғишәсини башлајадан индијә гәдәр бүтүн бәјнәлхалг тәшкикатлар-дә илк дөфә ән јүксәк наилијәт әлдә етдик. Авропада тәһлүкәсизлик вә әмәкдәшлиг тәшкиләтнә дахил олан 54 дәвләтдән 53-ү - Ермәнистан мустәснә олмәглә, Азәрбајҹанын әдәләти, һагг ишнә сә вәрди, Азәрбајҹа-нын әрәзи бүтөвлүлүн вә ишғал олунмуш тәр-әплагарынын азад едилмәси, бәрәдә әсәс принсипләри гәбүл етди. Бу принсиплар сиз-зә мә'һүмдүр. Биринчиси, Азәрбајҹанын әрә-зи бүтөвлүлүнүн тәһзиләсә, икинчиси, Даг-лы Гарабаг Азәрбајҹан Республикасынын тәркибиндә јүксәк дәрәчәли өзүнүдәрәтмә һүгүгү вәрилмәси, үчүнчүсү, Дагыг Гараба-гы бүтүн әһалисинин тәһлуқәсизлигинин тә'мин едилмәсидир.

Билин, сәккиз ил давам едән мүнәғишә шәрәитиндә, бәјнәлхалг тәшкикатлардә мә-сәләнин һәлл олунмасы үчүн индијә гәдәр апарылан ишләрдә, бу, әлдә едилән ән јүксәк нәтичәдир. Дүнјанын һәр јериндә дејирләр ки, Лиссабон саммитинин нәтичәләри Азәр-бајҹанын бөјүк гәләбәси олду. Билirsiniz ки, инди Ермәнистандә әһали өз нәразылы-гыны билдирди ки, нә үчүн онларын дәвләт башчысы Лиссабондә бәлә гәрәрын гәбүл едилмәсинә јол вәрди. Дүздүр, Ермәнистан бу гәрәра сәс вәрмәди. Анчаг ејни замәндә Ермәнистан бәлә бир гәрәрын гәбүл едилмә-синин гаршысыны ала билмәди.

Мән 2-ш күн бундан рабаг Парисдә идим, Франсанын президенти чәнәб Жак Ширак-ла көрүшүб дәншырыдым. О, ачыгча деди ки, Лиссабон саммити Азәрбајҹанын гәләбәси-дир. Јәнә дә дејирәм, бу, асан мәсәлә дәјил. Биз гарыш-гарыш ирәлиләјирик. Амма мәр-сәдә доғру кедирик. Биз бүтүн бәјнәлхалг әләмә сүбүт етмәли идик ки, Азәрбајҹанә гаршы әдәләтсизлик едилб. Тәсәввүр един ки, бизим һәм тәрәплагарымыз ишғал олунуб, һәм инсанларымыз шәһид олуб, һәм Ер-мәнистан тәрәфи бүтүн дүня өлкәләриндә чоң күчлү лоббија малик олмәглә вә чевик һә-рәкәт етмәклә елә әһвәл-руһијә јаратышды ки, куја ермәнилар күнәһәр дәјил, бурада азәрбајҹанлылар күнәһәрдыр. Бу илләр әр-зиндә биз һәмин фикри дәјидиришмиз. Биз дүня иттимајәтиндә әдәләти фикир фор-малашдырышыг ки, күнәһәр Ермәнистан-дыр, Азәрбајҹан дәјил. Онлар бизим тәрәп-ларымызы ишғал едидиләр - биз буну сүбүт етмишиз.

Бунларын нәтичәсиндә Лиссабон самми-тиндә бәлә нәтичә әлдә етдик. Минск групу 1992-чи илдә јарәдидилдыр, мүнәғишәнин сүлһ јолу илә һәлл олунмасы истиғамәтиндә-фәалијәт кәстәрди. Лиссабон Зирә көрүшүн-дән сонра Минск групуна үч һәмсәдәр мұәјән олунду. Русија әвәләнән да вәр иди. Амма Русијадан башға инди Америка Бирләшмиш Штатлары вә Франса - дүнјанын үч бөјүк дө-ләти Минск групуна һәмсәдәр тә'јин олунуб. Мән бу дәвләтләрин башчылары илә көрүш-мүшәм, дәншышыам. Бу мәсәләни һәјәтә кечирмәк үчүн сон бир һәфтә әрзиндә нә гәд-р көрүшүләр кечирмишиз.

Билirsiniz ки, март ајынын 24-25-дә мән Украјнадә олдум. Украјна бөјүк дәвләт-дир, бизим үчүн чоң дост вә јашын дәвләтдир. Украјна илә Азәрбајҹан арасында инди чоң јашлы әмәкдәшлиг әләғәләри јараныб. Украј-нанын һәм Мустәғил Дәвләтләр Бирлигиндә сәси вәр, һәм дә дүня Бирлигиндә сәси вәр. Орада башға мәсәләләр јанашы, Ермәни-стан-Азәрбајҹан мүнәғишәсинин сүлһ јолу илә

һәлл олунмасы, тәрәплагарымызын азад едилмәси мәсәләсини дә музакирә етдик. Украинанын президенти бирмә'һалы оларг деди ки, Азәрбајҹанын ишғал олунмуш тәр-әплагары азад едилмәлидир, әрәзи бүтөвлүлү тә'мин олунмалыдыр, Азәрбајҹанын сүвәрән һүгүлары тә'мин олунмалыдыр.

Ондан бир күн сонра мән Парисдә олдум. Билirsiniz ки, јанвар ајында мән Франса-нын президенти чәнәб Жак Ширакын дә вәти илә Парисә кетмишдим. Амма ики ајдан сон-ра јәнәдән Франсадә олдум, бу өлкәнин пре-зиденти чәнәб Жак Ширакла көрүшүм. Чоң әтрафлы вә әһәмијәтли сөһбәтимиз олду. Дејә биләрәм ки, сөһбәтимизин 90 фәизи Ер-мәнистан-Азәрбајҹан мүнәғишәсинин әрдән гәлдәрилмәси, мәсәләнин сүлһ јолу илә һәлл едилмәси проблемләринә һәср олун-мушду. Орада Франсанын харици ишләр на-зири Ервә дө Шаретт илә дө әтрафлы сөһбәт етдим.

Мартын 27-дә кечә јарыадак мән Парис-дә олдумса, мартын 28-дә сәһәр саат 10-дә Москвада Русијанын баш назири чәнәб Чер-номырдинла көрүшүм. Саат 11-дә Мустәғил Дәвләтләр Бирлигинин үзвү олан өлкәларын башчыларынын көрүшү олду. Бүтүн күң кө-рүшләрдә, сөһбәтләрдә иштирак етдим. Мустәғил Дәвләтләр Бирлији башчыларынын көрүшүндә дән бу мәсәләни, јә'ни Ермә-нистан-Азәрбајҹан мүнәғишәсинин һәлл олунмасы мәсәләсини гәлдәрдим, бу бәрәдә өз фикрләримн сөјлөдим, тәклифләримн ирәли сүрдүм. Ондан сонра ашмачәғары Руси-јанын харици ишләр назири илә көрүшүм. Ермәнистанын президенти илә, Молдованын јени сечилиш президенти илә көрүшүм. Көрүшүләримдә бу мәсәлә диггәт мәркәзиндә олуб.

Мартын 29-дә Русијанын президенти чән-әб Борис Јелтсинла көрүшүм вә әтрафлы сөһбәтим олду. Јәнә дә бу мәсәләләри музак-ирә етмишик: Москвада кечирдиим бу кө-рүшләрдә Русијанын Ермәнистан кизли өлкә-гәр дөјүш ситлаһлары вәрмәси һаггында мә-сәлә гәлдәрдим. Бу мәсәләни Мустәғил Дә-вләтләр Бирлигинин ичәсләриндә, харици ишләр назирләринин көрүшүләриндә, мүдә-фиә назирләринин ичәсләриндә, баш на-зирләрин көрүшүләриндә вә ичәсләриндә музакирә етдирдик. Мәңбүр етдик ки, музак-ирә олунсун. Ермәнистан тәрәфи бунә јол вәрмиди. Амма биз наил олдуғу ки, бу мәсә-лә музакирә олунсун. Музакирә олунду вә нә-һәјәт, дәвләт башчыларынын - президентләр-нн көрүшүндә мән бу мәсәләни ирәли сүр-дүм вә музакирә едилди. Русијанын прези-денти Борис Јелтсин бәјән етди ки, инди ис-тинтәг кедир. Истинтәг гуртардан сонра бу мәсәләнин музакирәсинә бир даһа гәјидәча-гыр.

Билirsiniz ки, Ермәнистанә 84 әдәт Т-72 танкы, 50 әдәт пјадәларын зирәһли ма-шыны, етијајат һиссәләри вәрилибдир. Әкәр әвәлләр буну Ермәнистан инкар едирдисә, Русијадә әрә-әјрә даирәләр бу факты киз-ләдирдиләрсә, Русијанын президенти, баш назири, мүдәфиә назири, харици ишләр на-зири бу мәсәләгә әдәләтлә мүнәсибәт кәс-тәрдиләр. Бизә мә'һүмдүр ки, онларын ичә-зәси олмәдән бу ситлаһлар Ермәнистанә вә-рилиб. Бу мәсәләләри биз Москвада ачыг-аң-дын, ашкарчасына гәлдәрдиг вә сүбүт етдик ки, бу ситлаһлар вәрилибдир. Инди онлар ис-тинтәг апарырлар вә онун нәтичәсиндән асы-лы оларг гәрар гәбүл едәчәкдир. Биз тәләз етмишик ки, чинајәт төрәдән адәмлар нәһки чәзәләндәрилсын, вәрилмиш о ситлаһлар мүтләг керн гәјтарылсын. Мән орада бәјән етмишәм вә телевизија илә көстәрилән мөт-бүәт конфрансынә мүһбирин мәнә вәрдиңи суала чәвәб оларг билдирмишәм ки, Русија-нын президенти Борис Јелтсин кәстәрш вә-рибдир ки, бу мәсәлә илә әләғадәр истинтәг апарылсын вә нәтичәси сонра музакирә едилсин.

Март ајынын 28-29-дә Москвада оларкн биз чоң сәмәрәли иш көрдүк, јашыш нәтичә әлдә етдик. Ејни замәндә көрүсүңүз, биз 1994-чу илдән әтәши дәјидиришмиз. Мај ајында атәшчинәсн үч или тәмам олачар. Мән Москвада бәјән етмишәм ки, биз бундан сон-ра дә атәшкәс рәжиминә ријәјәт едәчәкјик вә һәрби әмәлијатларын јенидән башланмасы-на јол вәрмәјәчәкјик. Мәнимлә бәрәбәр Ермә-нистан президенти Левон Төр-Петросян да бәлә бәјәнәт вәрди вә сөз вәрди ки, онлар да атәшкәс рәжиминә әмәл едәчәклар. Амма ејни замәндә бөјүк һәјәчән, тәәччүб вә ерә-һатлыг һисси доғуран булур ки, бу атәшкәс дөврүндә, јә'ни 1995-1996-чы илләрдә Ермә-нистан Русијадан бу гәдәр ситлаһ алыбдыр. Дәмәли, онлар өз һәрби имәнләрини күч-ләндирибләр, онлар өз тәчәвүзкәр нијәтләр-риндән әл чәкмәјибләр. Буну да бизим итти-мајјат билмәлидир, сиз дә билмәлисиниз. Бунларын да гаршысыны алмаға чәлишыр.

Нәһәјәт, дүнән ашхам Франсанын харици ишләр назири чәнәб Ервә дө Шаретт бұраја кәлди. Сиз мәним һәјәтимыз билirsiniz вә билмәлисиниз. Кечә саат 3-ә гәдәр мән онунла дәншыгы апардым. Чүнки бу күн сә-һәр саат 10-дә о, бурадан Јереванә кетмәли иди. Дәншыгын әсәс мәғсәди ондан иба-рәтдир ки, Минск групунын һәмсәдери олан Франса илә Ермәнистан арасында тарихән сых достлуг әләғәләри вәр. Франсанын пре-зиденти вә харици ишләр назири илә дәнш-ышларла биз чәлишыр ки, онлар Ерме-нистанла олан тарихи әләғәләриндән исти-фадә едәрәк ермәниларә баша салсынлар ки, бу тәчәвүзкәр сијасәтин кәләчәги вә сону

јөхүдүр. Биз өз т